

Sygn.akt III AUa 654/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 grudnia 2013r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Bohdan Bieniek (spr.)

Sędziowie: SA Alicja Sołowińska

SA Piotr Prusinowski

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 5 grudnia 2013 r. w B.

sprawy z odwołania J. L.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 28 marca 2013 r. sygn. akt V U 276/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że przyznaje J. L. prawo do ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy od 1 lipca 2008r. do 30 czerwca 2011r.,

II. oddala apelację w pozostałym zakresie.

Sygn. akt III AUa 654/13

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 23.01.2013r., wykonując wyrok Sądu z dnia 28.05.2012 r., przyznał J. L. ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł J. L., kwestionując jej zasadność i podnosząc, iż jest niezgodna ze stanem faktycznym i prawnym. Powołując się na przepisy ustawy z dnia 8.09.2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego "Polskie Koleje Państwowe" stwierdził, że prawo do ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy należy się od dnia przyznania emerytury lub renty. Wskazując na powyższe wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez przyznanie prawa do deputatu węglowego od 2006 r. wraz z odsetkami.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania. Powołując się na przepis art. 129 ust.1 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 j.t. ze zm.) stwierdził, iż świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. W związku z powyższym organ rentowy przyznał ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy od dnia 1.07.2011 r., z uwagi na to, iż wniosek został złożony w dniu 22.07.2011 r.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 28 marca 2013r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał J. L. prawo do deputatu węglowego od dnia 22 listopada 2006 r.

Sąd I instancji ustalił, że decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18.12.2006 r. przyznano J. L. rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Kolejną decyzją organu rentowego z dnia 12.08.2011 r. odmówiono J. L. prawa do ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy. Wnioskodawca odwołał się od tej decyzji i wyrokiem Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku z dnia 28.05.2012 r. w sprawie V U 442/12 zmieniono zaskarżoną decyzję i ustalono, że J. L. przysługuje ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy. Wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 21.12.2012 r. w sprawie III AUa 697/12 oddalono apelację organu rentowego od wyroku Sądu I instancji. W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny wskazał, iż J. L. jest byłym pracownikiem kolejowym i w okresie zatrudnienia, z tytułu którego powstało prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, przysługiwało mu prawo do deputatu węglowego, a zatem spełnił warunki określone w przepisie art. 74 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 8.09.2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego "Polskie Koleje Państwowe" do przyznania prawa do ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy. Zaskarżoną w niniejszej sprawie decyzją wykonano prawomocny wyrok Sądu, przyznając prawo do ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy od dnia 1.07.2011 r., przy uwzględnieniu, iż odwołujący wystąpił z wnioskiem w dniu 22.07.2011 r.

W ocenie Sądu I instancji okoliczności faktyczne są bezsporne. Spór sprowadza się do oceny, czy prawo do ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy powinno zostać przyznane odwołującemu od dnia przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, tj. od dnia 22.11.2006 r., czy też zgodnie z regulacją art. 116 ust. 1 w zw. z art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, tak jak przyjął organ rentowy, mając na uwadze datę złożenia wniosku.

Zgodnie z przepisem art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Natomiast przepis art. 74 ust. 10 ustawy z dnia 8.09.2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego "Polskie Koleje Państwowe" stanowi, iż emeryci i renciści nabywają prawo do ekwiwalentu pieniężnego z dniem przyznania emerytury lub renty.

Sąd Okręgowy uznał, że skoro J. L. spełnił wszystkie przesłanki do przyznania prawa do ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy, to przedmiotowe prawo przysługuje mu od dnia 22.11.2006 r., tj. od dnia przyznania renty. W ocenie Sądu I instancji przepisy ustawy o komercjalizacji stanowią regulację szczególną w stosunku do przepisu art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości zaskarżył apelacją pozwany. W swym śródtku odwoławczym zarzucił rozstrzygnięciu naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 74 ustawy z dnia 8.09.2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego "Polskie Koleje Państwowe", poprzez przyznanie odwołującemu prawa do deputatu węglowego od dnia 22 listopada 2006r. w sytuacji, gdy takie świadczenie powinno być przyznane od dnia złożenia wniosku. Nadto skarżący wskazał na naruszenie art. 129 ust.1 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez jego niezastosowanie. Mając powyższe na uwadze wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu swego stanowiska wskazał, że świadczenie może być przyznane najwcześniej od dnia złożenia wniosku, zgodnie z treścią art. 129 ust.1 ustawy emerytalnej. W tej sytuacji brak podstaw do przyznania prawa do deputatu za okres wsteczny. Stąd apelacja jest konieczna i uzasadniona.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawca wniósł o jej oddalenie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje :

Apelacja organu rentowego częściowo zasługuje na uwzględnienie.

W przedmiotowej sprawie okoliczności faktyczne nie są sporne. Nie ulega zatem wątpliwości, iż wnioskodawca prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy uzyskał decyzją z dnia 18 grudnia 2006r., počawszy od zaprzestania pobierania świadczenia rehabilitacyjnego, tj. od dnia 22 listopada 2006r. Jednocześnie na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 28 maja 2012r. uzyskał prawo do ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy.

W tej sytuacji spór sprowadza się do odpowiedzi na pytanie, czy po stronie wnioskodawcy istnieje skuteczne prawo żądania wypłaty tego ekwiwalentu za okres od dnia przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Taki pogląd wnioskodawcy podzielił Sąd I instancji, który powołując się na treść art. 74 ust.10 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego "Polskie Koleje Państwowe" wywodzi o prawie do ekwiwalentu pieniężnego od momentu przyznania prawa do renty.

W ocenie skarżącego o powstaniu takiego prawa można mówić dopiero od momentu złożenia wniosku o jego wypłatę, stosownie do treści art. 129 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Nie ma natomiast sporu co do istnienia samego prawa do ekwiwalentu, gdyż dana kwestia została już rozstrzygnięta prawomocnym wyrokiem Sądu, który stosownie do treści art. 366 kpc korzysta z powagi rzeczy osądzonej.

W pierwszej kolejności trzeba stwierdzić, że wnioskodawca jako były pracownik kolejowy uzyskał prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Zarówno z treści wniosku o świadczenie rentowe z dnia 8 listopada 2006 r., jak i załączonej dokumentacji fakt zatrudnienia na kolei sporny nie był. Nadto z dokumentacji dotyczącej wysokości wynagrodzenia Rp-7 wynika, że za okres od 1983r. do 1991r. otrzymywał świadczenia w naturze. W tej sytuacji Sąd Okręgowy trafnie odwołał się do treści ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego "Polskie Koleje Państwowe". Zgodnie z treścią art.74 ust.10 cytowanej ustawy emeryci i renciści nabywają prawo do ekwiwalentu pieniężnego z dniem przyznania emerytury lub renty.

Przedmiotowe uregulowanie wyklucza konieczność złożenia odrębnego wniosku o wypłatę tego ekwiwalentu w przypadku ubiegania się o ustalenie prawa do świadczenia rentowego [lub emerytalnego]. Innymi słowy mówiąc ubezpieczony nie był zobowiązany do złożenia w trybie art. 129 ust.1 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS odrębnego wniosku w przedmiocie prawa do ekwiwalentu za deputat węglowy. Przeciwnie złożenie wniosku o wypłatę świadczenia rentowego dla określonej grupy pracowników zawiera w sobie implicite żądanie ustalenia prawa wraz z należnymi z tego tytułu dodatkami. Natomiast przyjęcie koncepcji organu rentowego prowadziłoby do konieczności złożenia odrębnego wniosku o wypłatę ekwiwalentu, czego na gruncie przedmiotowej sprawy zaakceptować nie można.

Oczywiście ten stan rzeczy nie oznacza uprawnienia wnioskodawcy do uzyskania ekwiwalentu za deputat węglowy od momentu ustalenia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, tak jak przyjął to Sąd I instancji.

W tej mierze trzeba zwrócić uwagę, że pozwany ustalił prawo wnioskodawcy do tego świadczenia za okres od dnia 1 lipca 2011r. Jest to konsekwencja sygnalizacji ubezpieczonego, że pozwany dotychczas nie wypłacał należnego świadczenia w prawidłowej wysokości, co też wynika z treści powołanego już wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 28 maja 2012r. w sprawie V U 442/12. Wnioskodawca domagał się wypłaty od momentu przyznania świadczenia rentowego.

Oceniając uprawnienie wnioskodawcy należy odwołać się do konstrukcji błędu organu rentowego, o której mowa w treści art. 133 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie z powołanym przepisem w razie ponownego ustalenia przez organ rentowy prawa do świadczeń lub ich wysokości,

przyznane lub podwyższone świadczenia wypłaca się, poczynając od miesiąca, w którym powstało prawo do tych świadczeń lub do ich podwyższenia, jednak nie wcześniej niż:

- 1) od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub wydano decyzję z urzędu, z zastrzeżeniem art. 107a ust. 3;
- 2) za okres 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc, o którym mowa w pkt 1, jeżeli odmowa lub przyznanie niższych świadczeń były następstwem błędu organu rentowego lub odwoławczego.

W konsekwencji odmowa przyznania ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy decyzją z dnia 8 grudnia 2011r. była następstwem błędu organu rentowego. Powołany przepis nie daje podstawy prawnej do przyznania podwyższonych świadczeń od daty powstania prawa do nich, jeżeli prawo to powstało wcześniej niż trzy lata przed zgłoszeniem wniosku, nawet w przypadku jeżeli niezrealizowanie tego prawa było następstwem błędu organu rentowego. Użyte w omawianym przepisie określenie "błąd organu rentowego" obejmuje sytuacje, w których organ rentowy miał podstawy do przyznania podwyższonego świadczenia lecz z przyczyn leżących po jego stronie tego nie uczynił. Za takie przyczyny można uznać wszelkie zaniedbania tego organu, w tym także popełnioną na skutek niedbalstwa pracownika omyłkę przy kompletowaniu dokumentacji i wydawaniu decyzji. Przepis ten nie wyłącza ograniczenia okresu wypłaty świadczeń w sytuacjach, gdy błąd organu rentowego jest wynikiem zawinienia jego pracownika.[por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 19.02.2002r. w sprawie II UKN 116/01]. Z kolei w wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 9 czerwca 2010 r. III AUa 3917/09 wskazano, że redakcja art. 133 ust. 1 ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oznacza, iż w razie ponownego ustalenia przez organ rentowy prawa do świadczeń lub ich wysokości obowiązują ogólne zasady wypłaty emerytur i rent, tj. świadczenie przyznane lub podwyższone wypłaca się nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub wydano decyzję z urzędu. Wyjątek stanowi tu sytuacja, w której ponowne ustalenie prawa do świadczeń nastąpiło na skutek błędu organu rentowego lub odwoławczego. Jeżeli w tych warunkach organ rentowy lub odwoławczy przyzna lub podwyższy świadczenie, wypłaca się je od miesiąca złożenia pierwotnego wniosku lub wydania decyzji z urzędu, nie dłużej jednak niż za okres 3 lat wstecz.

Reasumując żądanie wnioskodawcy przyznania podwyższonych świadczeń za okres wcześniejszy niż 3 lata przed zgłoszeniem wniosku o te świadczenia nie znajduje podstaw w treści art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach. Nie można zatem zaaprobować rozstrzygnięcia Sądu I instancji w całości.

W uzupełnieniu trzeba nadmienić, że Sąd odwoławczy nie jest związany zarzutami zamieszczonymi w apelacji, które odnoszą się do naruszenia przepisów prawa materialnego. Tym samym Sąd II instancji może i powinien brać pod uwagę (w granicach zaskarżenia) wszelkie stwierdzone uchybienia materialnoprawne, niezależnie od tego, czy zostały podniesione w apelacji, czy też nie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 3 sierpnia 2006 r., sygn. akt: IV CSK 101/06, LEX nr 195416; z dnia 11 stycznia 2007 r., sygn. akt: II CSK 392/06, OSP z 2009r. Nr 5, poz. 55, LEX nr 276219). W konsekwencji Sąd drugiej instancji ma pełną swobodę jurysdykcyjną, ograniczoną jedynie granicami zaskarżenia (analogiczne stanowisko w powyższej kwestii zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 lutego 2012 r., sygn. akt: IV CSK 290/11; LEX nr 1136006).

Mając powyższe na uwadze roszczenie wnioskodawcy jest usprawiedliwione co do zasady za okres trzech lat, tj. od dnia 1 lipca 2008 r. do dnia 30 czerwca 2011r. Początkowy moment wypłaty obejmuje stosownie do treści art. 133 ust.1 pkt 2 ustawy emerytalnej okres poprzedzający bezpośrednio miesiąc, w którym zgłoszono wniosek [lipiec 2011r.], zaś okres końcowy został określony do końca miesiąca poprzedzającego podjęcie wypłaty ekwiwalentu.

Z tych względów zaskarżony wyrok w części podlegał zmianie na mocy art. 386 § 1 kpc. Natomiast apelacja pozwanego w pozostałym zakresie podlega oddaleniu z mocy art. 385 kpc.